Talentia

Sosiaali- ja terveysvaliokunta 24.10.2019

Asiantuntijalausunto:
HE 29/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020
VNS 2/2019 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2020—2023
https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/VNS+2/2019

Teema: peruspalveluiden kehittäminen ja tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusohjelmaan liittyen arviota lisähenkilöstön tarvittavasta määrästä

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

Talentia esittää

Osana Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskehittämisohjelmaa varataan valtion budjettiin 1 milj. euron määräraha sosiaalihuollon tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Tutkimus- ja kehittämistoimintakokeiluja tulee tehdä maakunnan alueella toimivien korkeakoulujen ja osaamiskeskusten kanssa yhteistyössä ja varmistaa kokeiluissa sosiaalihuollon laillistettujen ammattihenkilöiden mahdollisuus osallistua kokeiluihin sekä jatko- ja täydennyskoulutukseen. Kokeilujen tuloksia voidaan hyödyntää hallitusohjelman mukaisen sosiaalihuollon pysyvän tutkimus- ja kehittämisrakenteen luomisessa.

Sosiaalialan osaamiskeskusten rahoituksen aikaisempi leikkaus palautetaan täysimääräisenä ko. momentin määrärahaan.

Valtionosuuden lisäys (9 milj. euroa) vuodesta 2020 alkaen hallitusohjelman mukaisen lastensuojelun henkilöstömitoituksen toteuttamiseen.

Arvioit lisähenkilöstön tarvittavasta määrästä

Työllistymisen näkökulmasta sosionomien (AMK) koulutusmääriä tulee työvoiman osittaisen ylitarjonnan alueilla tarkastella kriittisesti suhteuttamalla sosionomikoulutuksen aloituspaikat alueellisiin työvoimatarpeisiin. Geronomien (AMK) osaamista hyödynnetään työmarkkinoilla entistä laajemmin. Väestön ikääntymisen aiheuttamiin osaamistarpeisiin vastaamiseksi on tarpeen laajentaa sekä geronomien (AMK) että ylempi (AMK) koulutustarjontaa. Myös kuntoutuksen ohjaajien (AMK) aloituspaikkojen lisäystarve tulee arvioida.

Sosiaalityöntekijöiden jatkuviin saatavuusongelmiin voidaan osittain vastata hallitulla koulutusmäärien kasvattamisella. Sosiaalityöntekijöiden osalta on kuitenkin huomioitava, että Suomessa on noin 2500 sosiaalityöntekijää enemmän kuin kunnissa on sosiaalityöntekijöiden vakansseja. Yli 7200 sosiaalityöntekijää on rekisteröinyt ammattinsa Valviran ylläpitämään sosiaalihuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteri Suosikkiin, mutta kunnissa sosiaalityöntekijöiden vakansseja on noin 4700 ja järjestöissä reilu 200.

Tutkintomäärien ohella sosiaalialan laillistettujen ammattihenkilöiden saatavuutta työelämässä turvaavat palkkauksen, tehtävänkuvausten, työnjaon, työolosuhteiden ja työhyvinvoinnin kehittäminen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

Talentia esittää:

Korkeakouluille varmistetaan riittävän perusrahoitus turvaamaan laadukas tutkinto-opetus, modernit oppimisympäristöt sekä riittävä opiskelijaohjaus.

- Sosionomien (AMK) koulutusmäärät tulee suhteuttaa alueellisiin työvoimatarpeisiin.
- Geronomien (AMK ja ylempi AMK) sekä kuntoutuksen ohjaajien (AMK) tutkintokoulutustarjontaa on laajennettava asteittain kysynnän perusteella.
- Sosiaalityöntekijöiden koulutusmääriä voidaan lisätä valtakunnallisesti hallitusti.

Osana oppilas- ja opiskelijahuollon palvelujen vahvistamista perusopetuksessa ja toisella asteella täsmennetään kuraattorin kelpoisuus vastamaan sosiaalihuollon ammattihenkilölain 8§ 1 momenttia.

Arvioit lisähenkilöstön tarvittavasta määrästä

Varhaiskasvatusala kärsii työvoimapulasta ja työvoiman tarve kasvaa huolimatta syntyvyyden laskusta mm. hallitusohjelmaan kirjattujen tavoitteiden toteutumisen, yliopistojen aloituspaikkojen vähäisen houkuttelevuuden ja alan eläköitymisen myötä:

- osallistumisasteen nousu ja lasten määrän lisääntyminen 250 000 → 280 00: 4 000 työntekijää (Kuntaliitto 2019)
- varhaiskasvatuksen opettajien tehtävien täyttäminen kelpoisuusehdot täyttävillä henkilöillä (2018): 4 10 työntekijää (KT 2018)
- varhaiskasvatuksen opettajien lisätarve lähitulevaisuudessa: 800 (KT 2018)
- varhaiskasvatuksen opettajien eläköitymisen vaikutukset (Keva)

Vuosille 2018-2021 yhteensä 1000 varhaiskasvatuksen opettajan opintojen aloituspaikan lisäys on riittämätön.

Talentia esittää

Varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus tulee mahdollista saavuttaa edelleen ennen 1.9.2019 voimaantulleen varhaiskasvatuslain mukaisilla koulutusvaatimuksilla määräaikaisena vuoden 2025 loppuun. Mahdollisuutta täydentää sosionomi (AMK) tutkintoa varhaiskasvatuksen opettajan tehtävään jatketaan saman määräajan mittaisena.

Varhaiskasvatukseen suuntautuneen sosionomin (varhaiskasvatuksen opettaja) on avattava mahdollisuus täydentää tutkintoaan 25 opintopisteen esi- ja alkuopetuksen tai esi- ja alkukasvatuksen yliopistollisen perusopintokokonaisuuden suorittamisella.

Esitetyt varhaiskasvatuksen opettajan tehtävään kelpoisuuden antavien koulutusten jatkoaika helpottaisi nopeasti akuuttia henkilöstövajetta. Taloudellisesti muutos ei merkitsisi lisämenoja, sillä ammattikorkeakouluilla on jo olemassa olevat opiskelupaikat sekä koulutusta antava henkilökunta varhaiskasvatuksen opettajan tehtävään kouluttamiseksi. Tutkintoa täydentäviä opintoja on järjestetty maksullisena ja se olisi mahdollista toteuttaa yhteistyönä työnantajien kanssa. Esiopetuskelpoisuuden mahdollistaminen varhaiskasvatukseen suuntautuneelle sosionomille mahdollistaisi ammattiryhmän laajemman käytön työelämässä ja edesauttaisi myös varhaiskasvatusopettaja pulaa tulevaisuudessa, mikäli esiopetus laajenee koskemaan myös 5-vuotiaita.

Varhaiskasvatuslain mukaan päiväkodin johtajan kelpoisuusvaatimukset nousevat vuonna 2030. Tilastokeskuksen kuntasektorin lokakuun 2018 palkkatilaston mukaan ko. tehtävässä kuntasektorilla on ollut yhteensä 2221 henkilöä, joista yhdeksällä prosentilla on ollut kasvatustieteiden maisterin tutkinto. Kevan eläköitymisennusteen mukaan vuosina 2019-2029 kuntasektorilta eläköityy 927 varhaiskasvatuksen johto- ja esimiestehtävässä toimivaa ja vuosina 2030-2038 vielä 460 varhaiskasvatuksen johto- ja esimiestehtävässä toimivaa henkilöä.

On epärealistista, että vuoteen 2030 mennessä työmarkkinoilla olisi eläköityviä vastaava määrä varhaiskasvatukseen suuntautuneita kasvatustieteiden maisterin tutkinnon omaavia.

Talentia esittää:
Päiväkodin johtajan kelpoisuusvaatimukseksi määritellään varhaiskasvatuksen opettajan tai varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuus, sekä sen lisäksi soveltuva ylempi korkeakoulututkinto sekä riittävä johtamistaito.

Esitetyllä muutoksella ei ole taloudellisia vaikutuksia, koska ammattikorkeakouluissa on jo nyt mahdollista suorittaa johtamiseen suuntautunut ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Muutos mahdollistaisi varhaiskasvatuksen sosionomeille realistinen mahdollisuus urakehitykseen, mikä vahvistaisi alalle hakeutumista ja helpottaisi varhaiskasvatuksen työvoimapulaa.

Lisätietoja
erityisasiantuntija
Marjo Katajisto
marjo.katajisto@talentia.fi
045 788 13 915